

Sustav ekološkog upravljanja i neovisnog ocjenjivanja (EMAS) kao dobrovoljni instrument upravljanja okolišem u poslovanju organizacija Hrvatske

mr.sc. Mira Zovko¹, Ines Katić dipl.ing.¹, Dunja Pofuk dipl.ing.¹

(*mira.zovko@azo.hr; ines.katic@azo.hr; dunja.pofuk@azo.hr*)

Agencija za zaštitu okoliša, Trg maršala Tita 8, 10 000 Zagreb, Hrvatska¹

Sažetak

Izvršnost u području zaštite okoliša postaje snažna poslovna prednost. Organizacije s takvim opredjeljenjem traže načine za kontinuirano smanjenje učinaka na okoliš, uz istovremeno optimiziranje svojih proizvodnih procesa i stvaranje dodane vrijednosti proizvodima i uslugama. EMAS (Eco-Management and Audit Scheme), kao dobrovoljni instrument upravljanja okolišem Europske unije, nudi konkretne načine za ekološko upravljanje organizacijom. Daje odgovore na tri ključna pitanja upravljanja: učinkovito korištenje resursa, klimatske promjene i društveno odgovorno poslovanje (DOP). Namijenjen je organizacijama svih veličina i tipova, od državnih i javnih institucija, do pravnih i fizičkih osoba iz sektora gospodarstva. Dodatno, važan segment ovog sustava je komuniciranje postignuća organizacije u sferi upravljanja okolišem s poslovnim partnerima, kupcima proizvoda i usluga te s javnosti općenito. Ulaskom Hrvatske u EU uspostavljeni su temelji za implementaciju EMAS-a. Zakonom o zaštiti okoliša te donošenjem Uredbe o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS) definiran je pravni i institucionalni okvir. Važan dio sustava je i hrvatski Portal EMAS, kao izvor informacija te Registar EMAS, koji će organizacijama osigurati transparentno izvješćivanje o smanjenju utjecaja na okoliš putem Izjava o okolišu. Uključivanjem u hrvatski Registar EMAS organizacije postaju i dijelom europskoga Registra EMAS, što garantira promociju širih razmjera. Ovaj rad donosi pregled osnovnih postavki sustava EMAS, korake koje organizacija treba poduzeti za njegovu implementaciju u svakodnevno poslovanje, kao i niz drugih korisnih informacija, kao što su koristi koje donosi uvođenje EMAS sustava, odnos EMAS-a i ISO 14001 norme, važnost sektorskih referentnih dokumenta, kao smjernica za dobru praksu upravljanja okolišem, informacije o poticajima i dr.

Ključne riječi: EMAS, ekološko upravljanje, Registar EMAS, Izjava o okolišu, EMAS logo, ISO 14001

Uvod

EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) je sustav ekološkog upravljanja i neovisnog ocjenjivanja kojim organizacija¹ procjenjuje utjecaj svoje djelatnosti na okoliš, informira javnost o trenutnoj procjeni stanja utjecaja te unapređuje učinkovitost rada u skladu sa zahtjevima zaštite okoliša. Uključivanje organizacija u sustav EMAS je dobrovoljno i dostupno svim ekonomskim sektorima (javnim i privatnim djelatnostima), odnosno pravnim i fizičkim osobama.

Uredbom (EZ) br. 1221/2009. Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu Zajednice za ekološko upravljanje i reviziju (sustav EMAS) i ukidanju Uredbe (EZ) br. 761/2001. i Odluka Komisije 2001/681/EZ i 2006/193/EZ (daljnjem tekstu Uredba (EZ) br. 1221/2009), propisani su uvjeti za funkcioniranje sustava EMAS. U hrvatsko je zakonodavstvo ova Uredba prenesena Zakonom o zaštiti okoliša (NN 80/13). Tim su Zakonom definirani dionici EMAS sustava i njihove nadležnosti. Nadalje, Uredbom o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS) (NN 77/14) uređen je postupak za podnošenje prijave za registraciju, visina naknade i rokovi za registraciju u sustav, sadržaj i način vođenja registra organizacija u sustavu EMAS, posebni uvjeti za odbijanje registracije te privremeno ili trajno brisanje iz registra, poticaji za organizacije, promocija sustava EMAS, izvješćivanje Europske komisije te način rada Povjerenstva za EMAS i druga pitanja s tim u vezi.

Ključni elementi EMAS-a

Ključni elementi EMAS-a su učinkovitost, transparentnost i vjerodostojnost. *Učinkovitost* zaštite okoliša podrazumijeva dosljednu primjenu uvedenog sustava upravljanja okolišem i njegovu kontinuiranu procjenu i unapređenje. Na taj način organizacija provodi vrednovanje utjecaja na okoliš i smanjuje ih. *Vjerodostojnost* je osigurana vanjskim i nezavisnim ocjenjivanjem i provjerom procesa EMAS, od inicijalne analize utjecaja na okoliš, preko verifikacije do registracije, što ujedno garantira pouzdanost. Radnje koje poduzima za kontinuirano poboljšanje svoje ekološke učinkovitosti organizacija objavljuje javnosti putem Izjave o okolišu. Priopćavanja ažuriranih informacija o učincima poslovanja tako jamči *transparentnost* provedbe ovog sustava. Kako bi se sustav dosljedno provodio i održao na zahtijevanoj razini izuzetno je važno aktivno sudjelovanje zaposlenika u provedbi, što se osigurava aktivnim uključivanjem svih zaposlenika, komunikacijom i edukacijom novih zaposlenika.

¹ Organizacija je javno ili privatno trgovačko društvo, korporacija, tvrtka, poduzeće, tijelo vlasti ili ustanova s lokacijom u Zajednici ili izvan nje, ili njihovi dijelovi ili kombinacija istih bez obzira jesu li udružene ili ne, a koji ima vlastite funkcije i administraciju.

Aspekti okoliša i pokazatelji koje razmatra EMAS

EMAS sustav upravljanja okolišem razmatra 6 osnovnih aspekata okoliša i definira pokazatelje kojima organizacija prati učinkovitost svog poslovanja u kontekstu zaštite okoliša. Ovi pokazatelji sastavni su dio Izjave o okolišu i na transparentan način daju javnosti jasan pregled učinaka organizacije na okoliš. Osnovni aspekti okoliša i ključni pokazatelji prikazani su Tablicom 1.

Osim direktnih, organizacija može imati i indirektne učinke na okoliš, što obrazlaže u Izjavi o okolišu i pokrepljuje valjanim informacijama. Također, organizacija temeljem analize može odlučiti da neće izvještavati prema nekom od ključnih pokazatelja, ukoliko takav pokazatelj nije relevantan za praćenje njenog učinka na okoliš. U tom slučaju organizacija mora dostaviti utemeljeno obrazloženje te ga povezati s analizom utjecaja na okoliš.

Tablica 1. Osnovni aspekti okoliša i ključni pokazatelji EMAS-a

ASPEKTI OKOLIŠA	Pokazatelji za prikaz unosa/utjecaja
ENERGETSKA UČINKOVITOST	Ukupna godišnja potrošnja energije izražena u MWh ili GJ Ukupna količina energije iz obnovljivih izvora energije izražena kao udio ukupne godišnje potrošnje energije (električne i toplinske)
UČINKOVITOST KORIŠTENJA MATERIJALA	Godišnji maseni protok upotrijebljenih materijala (sirovina) izražen u tonama (izuzimajući energente i vodu)
VODA	Ukupna godišnja potrošnja izražena u m ³
OTPAD	Ukupna godišnja količina stvorenog otpada izražena u t Ukupna godišnja količina opasnog otpada izražena u t ili kg
BIORAZNOLIKOST	Korištenje zemljišta izražena u m ² izgrađenog zemljišta
EMISIJE	Ukupna godišnja emisija stakleničkih plinova (uključujući najmanje emisije CO ₂ , CH ₄ , N ₂ O, HFCs, PFCs i SF ₆) izražena u t CO ₂ -eq Ukupna godišnja emisija u zrak (uključujući najmanje emisije SO ₂ , NO _x i PM –čestice) izražena u kg ili t

Koristi za organizacije koje uvode EMAS

Po uvedenom sustavu EMAS u poslovanje, organizacija *osigurava bolje upravljanje okolišem i resursima*. Povećana učinkovitost i ušteda na energiji (uključujući i toplinsku), vodi, te smanjivanje količina otpada u odnosu na broj zaposlenika identificirani su kao glavne prednosti.

Prilikom procjene svog operativnog sustava u kontekstu sustava upravljanja okolišem, organizacija može pronaći mogućnosti za *smanjenje razine rizika* u svome poslovanju. Ovo je posebice važno za organizacije iz sektora proizvodnje, čiji su rizici povezani s industrijskim procesima značajni. Učinkovito upravljanje rizikom može ujedno osigurati i financijsku korist, kroz povećanje povjerenja među dioničarima, investitorima, osiguravajućim društvima i drugim financijskim institucijama.

Usklađenost s propisima još je jedna u nizu koristi koje donosi uvođenje EMAS sustava. Naime, registracija u sustav EMAS putem Registra EMAS podrazumijeva da je organizacija upoznata sa propisima iz područja zaštite okoliša te da je na te zahtjeve pripremljena na organizirani način. Pokazalo se da je jedna od najvažnijih prednosti uvođenja sustava EMAS u poslovanje razvoj svijesti o zahtjevima regulative iz područja zaštite okoliša, čijim se ispunjenjem ostvaruje bolja i jednostavnija suradnja s provedbenom vlasti.

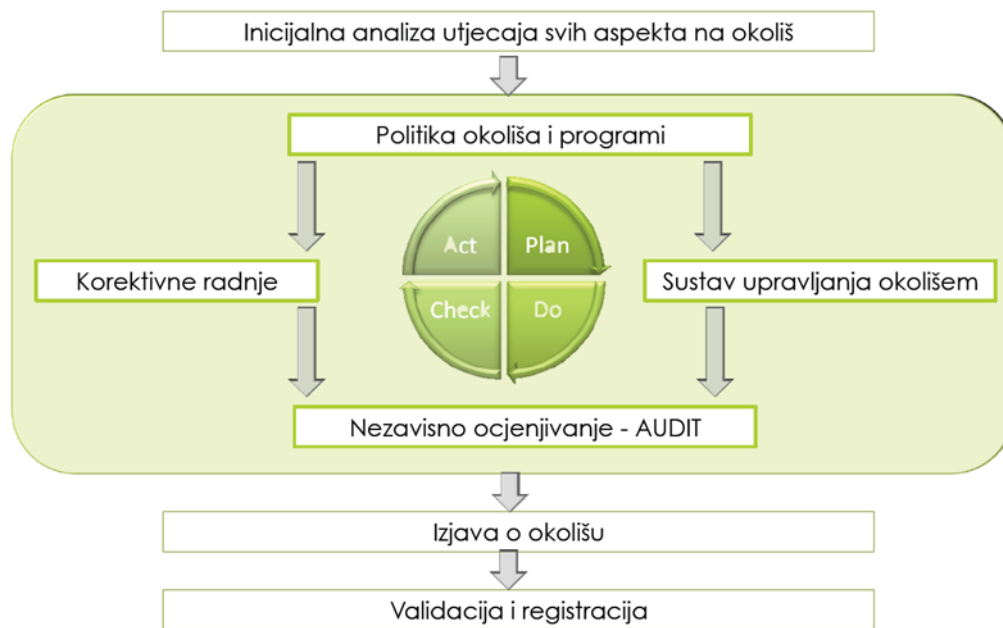
Bolji odnosi s interesnim skupinama također su jedna od prednosti. Implementacija sustava EMAS u poslovanje organizacije vodi ka poboljšanju poslovne komunikacije i odnosa unutar same organizacije. Osviještenost zaposlenika o potrebi smanjivanja utjecaja poslovanja njihove organizacije na okoliš jača svijesti o potrebi zaštite okoliša i učinkovitosti korištenja resursa. Također, jača se svijest o DOP-u, čime se potiče osjećaj zajedništva. Također, pozitivni učinci uvedenog sustava EMAS očituju se i kroz poboljšanje odnosa s vanjskim interesnim skupinama (poslovnim partnerima, kupcima i dr.). Osim dobre komunikacije s provedbenim tijelima, registracija u sustavu EMAS doprinosi i poboljšanju odnosa sa građanima.

Kompetitivna prednost registriranih organizacija očituje se u olakšanom pristupu tržištu i poboljšanju odnosa s klijentima. Logo EMAS i Izjava o okolišu mogu se koristiti u marketinške svrhe, ali i za poboljšanje komunikacije između registrirane organizacije i zainteresiranih skupina.

Implementacija EMAS sustava u poslovanje organizacija

Implementacija EMAS sustava započinje provođenjem inicijalne analize utjecaja poslovanja na aspekte okoliša. Temeljem nalaza definira se Politika okoliša organizacije iz koje, kao temeljni dokument, proizlazi Program zaštite okoliša organizacije. Slijedi nezavisno ocjenjivanje sustava (tzv. audit), a provodi ga verifikator akreditiran u nekoj od država članica EU-a. Uz provedbu audita, verifikator validira izrađenu Izjavu o okolišu te time jamči njenu vjerodostojnost. Implementacija EMAS sustava u poslovanje organizacije prikazana je Slikom 1.

Slika 1. Shema implementacije EMAS sustava

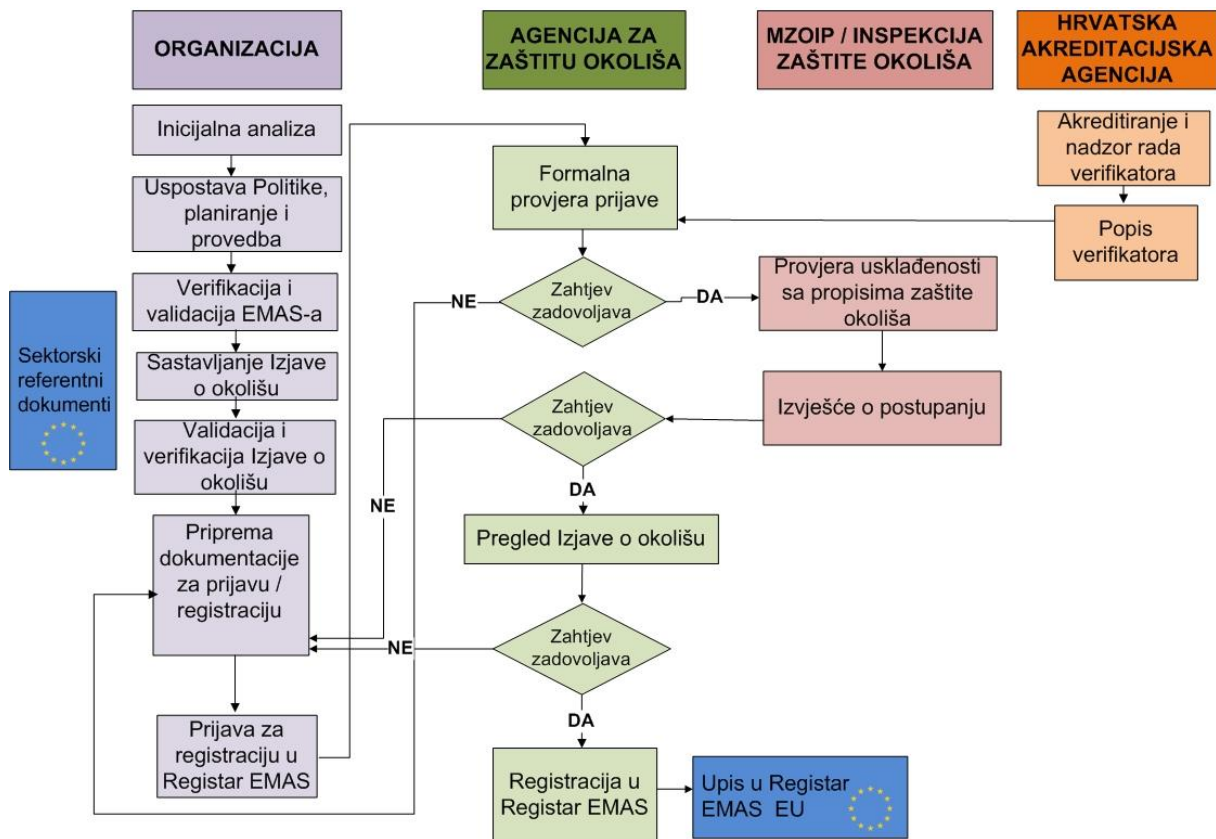

Registracija organizacije u Registar EMAS

Slijedi prijava za registraciju nadležnom tijelu, tj. Agenciji za zaštitu okoliša. Ova prijava uključuje ispunjavanje Obrasca za registraciju koji je sastavni dio Uredbe o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje (EMAS) (NN 77/14), prilaganje verificirane Izjave o okolišu te izjavu verifikatora o postupcima verifikacije i validacije. Informacije o dokumentaciji i postupku prijave objavljene su na stranicama Portala EMAS (<http://emas.azo.hr/>), a može ih se dobiti i putem direktne komunikacije s Agencijom za zaštitu okoliša (e-mail: emas@azo.hr).

Ukoliko prijava udovoljava formalnim zahtjevima, Agencija za zaštitu okoliša u suradnji s Ministarstvom zaštite okoliša i prirode, odnosno Inspekcijom zaštite okoliša provjerava usklađenost organizacije s propisima zaštite okoliša. Po dobivenoj suglasnosti Ministarstva zaštite okoliša i prirode, Agencija za zaštitu okoliša registrira organizaciju u Registar EMAS, što podrazumijeva dodjelu registarskog broja i EMAS loga. Tijek aktivnosti i nadležnosti pojedinih dionika od podnošenja prijave do registracije organizacije u Registar EMAS prikazan je Slikom 2.

Slika 2. Aktivnosti organizacije i nadležnih tijela do registracije u Registar EMAS

Izjava o okolišu

Izjava o okolišu je dokument putem kojeg organizacija na jednostavan način komunicira svoja postignuća zaštite okoliša u okviru EMAS sustava upravljanja okolišem. Ovaj dokument organizacija ažurira i objavljuje jednom godišnje (npr. na svojim internetskim stranicama), a nadležno ga tijelo (Agencija za zaštitu okoliša) objavljuje u sklopu informacija i dokumenata koji su sadržani u javnom Registru sustava EMAS (npr. u biblioteci Izjava o okolišu).

Izjava uključuje minimalno sljedeće informacije:

- a) jasan i nedvosmislen opis organizacije koja se registrira u sustav EMAS i sažetak njezinih djelatnosti, proizvoda i usluga,
- b) politiku zaštite okoliša organizacije i kratak opis njezinog sustava upravljanja okolišem,
- c) opis svih značajnih izravnih i neizravnih aspekata okoliša, koji rezultiraju značajnim učincima na okoliš uz objašnjenje naravi učinaka u odnosu na te aspekte,
- d) opis općih i pojedinačnih ciljeva zaštite okoliša u odnosu na značajne aspekte okoliša i učinke na okoliš,

- e) sažetak dostupnih podataka o uspješnosti organizacije u ostvarivanju njezinih općih pojedinačnih ciljeva zaštite okoliša, čiji su temelj ključni pokazatelji i procjene koje daju i druge važne izvedene informacije i zaključke,
- f) druge čimbenike koji karakteriziraju djelotvornost organizacije obzirom na okoliš, posebno u pogledu zakonskih odredbi,
- g) uputu na važeće zakonske odredbe koje se odnose na okoliš,
- h) naziv i broj akreditacije ili dozvole verifikatora i datum validacije.

EMAS logo u službi promocije organizacije

EMAS logo uspostavljen je 2001. godine. Dodjeljuje se tvrtkama ili organizacijama koje zadovoljavaju zahtjeve europske Uredbe EZ br. 1221/2009, a potvrđene od strane neovisna verifikatora. EMAS logo je znak koji garantira: ovjerenu provedbu EMAS sustava u poslovanju organizacije, sukladnost organizacije s propisima u području zaštite okoliša, vjerodostojnost verificiranog izvješćivanja, aktivno sudjelovanje zaposlenika u provedbi ovog sustava upravljanja okolišem, pružanje informacija o vlastitom utjecaju na okoliš, kao i spremnost organizacije na otvoreni dijalog s javnošću i svim zainteresiranim stranama te predanost stalnom poboljšanju performansi svoga poslovanja. Uz EMAS logo, organizaciji se dodjeljuje registracijski broj (Slika 3.), sukladno tehničkim specifikacijama Uredbe EZ br. 1221/2009., čime je osiguran jasan odnos između loga i organizacije.

Slika 3. EMAS logo (primjer dodjele u Republici Hrvatskoj)

Logo s registracijskim brojem može koristiti isključivo registrirana organizacija, i to samo tijekom valjanosti registracije. Organizacija je dužna osigurati ispravno korištenje loga.

Predviđeno je da svaka bitna informacija koju organizacija objavi o okolišu nosi EMAS logo, no pod uvjetom da ta informacija sadrži uputu na važeću Izjavu o okolišu organizacije. U tu svrhu moguće su njegove brojne primjene, kao što su npr. korespondencija (npr. logo u e-mailu, fax-u), tiskanje na internim dokumentima (npr. logo istaknut na dokumentima za edukaciju, konferencije), u priopćenjima medijima i javnosti (npr. izvješća, oglasi za posao),

na materijalima za oglašavanje (npr. katalogi, reklame, marketing) i na uredskom materijalu (npr. memorandumi, omotnice, kalendari, olovke, privjesci, zastave).

U marketinške i promotivne svrhe može se koristiti bez registracijskog broja. EMAS logo ne smije se koristiti na proizvodima i njihovom pakiranju, niti u kombinaciji sa sličnim navodima za druge djelatnosti i usluge, a niti na način koji bi mogao dovesti u zabludu potrošače radi poistovjećivanja s oznakama eko proizvoda.

Budući je EMAS logo znak učinaka organizacije na okoliš (npr. emisija, otpada, energetske učinkovitosti), poželjno je redovito ga koristiti, kako bi ispunio svoju ulogu, a to je snažna komunikacija i marketinški alat usmjeren pažnji kupaca, poslovnih partnera, javnoj upravi i javnosti općenito.

Odnos ISO 14001 norme i EMAS-a

Svaki sustav upravljanja okolišem predstavlja vrijedan korak ka poboljšanju ekološke učinkovitosti poslovanja organizacije. Ovisno o ciljevima i razvojnim putovima organizacije, poslovanje u ovim okvirima može se prilagoditi određenom sustavu upravljanja okolišem. Generalno, sustav upravljanja okolišem EMAS temelji se na Europskoj Uredbi (EZ) br. 1221/2009, a sustav ISO 14001 na međunarodnom komercijalnom standardu (ISO 14001: 2004), koji je obuhvaćen međunarodnim privatnim pravom. Sudjelovanje organizacija u oba sustava je dobrovoljno i međunarodno primjenjivo, a glavni je cilj kontinuirano poboljšanje učinkovitosti organizacije u području upravljanja okolišem.

Prilikom planiranja za uključivanje u sustav EMAS organizacija treba obaviti opsežan inicijalnu analizu aktivnosti, proizvoda i usluga te dokazati da je njeno poslovanje u skladu sa propisima u području zaštite okoliša. Takvi zahtjevi nisu obvezni za normu ISO 14001. Sudjelovanje djelatnika te komunikacija s dobavljačima, partnerima, kupcima i općenito širom javnosti provodi se u organizacijama koje su registrirane u EMAS-u, dok organizacija koja je uvela normu ISO 14001 nije obavezna provoditi isto. Također, sustav EMAS zahtjeva otvoren dijalog s vanjskim dionicima i izvješćivanje prikazom podataka javnosti putem redovitog objavljivanja verificirane Izjave o okolišu. S druge strane, ISO 14001 norma ne postavlja takav zahtjev. Za razliku od norme ISO 14001, sustav EMAS je predvidio izuzeća za mala i srednja poduzeća u vidu produljenja maksimalnog razdoblja predviđenog za ponovnu verifikaciju sustava i objavu verificirane Izjave o okolišu.

Svaka organizacija koja je udovoljila zahtjevima Uredbe (EZ) br. 1221/2009, registrirana je u javno dostupnom nacionalnom Registru sustava EMAS, kao i u javno dostupnom Registru EMAS Europske Unije. Time su osnovni podaci organizacije i njena Izjava o okolišu javno dostupni. Prilikom registracije svakoj se organizaciji dodjeljuje njen vlastiti registracijski broj, dok norma ISO 14001 nema službenu registraciju. Uz registracijski broj, organizaciji se dodjeljuje i EMAS logo, koji se može koristiti u promotivne svrhe, što nije slučaj s logom koji se koristi slijedom norme ISO 14001. Također, za razliku od norme ISO 14001, sustav EMAS predviđa i mogućnost regulatornih poticaja, specifičnih za svaku državu članicu.

Ukoliko su organizacije ispunile zahtjeve postavljene sustavom EMAS, one su ujedno kvalificirane i za normu ISO 14001, s obzirom da su prilikom registracije u sustav EMAS ispunjeni i svi zahtjevi sukladno normi ISO 14001. S druge strane, organizacije koje u svoje poslovanje imaju uveden sustav upravljanja okoliše prema normi ISO 14001, mogu ga nadograditi u EMAS sustav. Dodatni elementi EMAS-a prikazani su Slikom 4., a detaljnije su definirani u dijelu B tablice u Prilogu II. Uredbe (EZ) br. 1221/2009.

Slika 4. Odnos ISO 14001 norme i EMAS-a

Poticaj i olakšice

Za uvođenje tih dodatnih elemenata u poslovanje hrvatskih organizacija predviđena je dodjela poticaja. Na zahtjev organizacije poticaje dodjeljuje Fond za zaštitu okoliša u skladu s posebnim propisima kojima se uređuje namjena i način korištenja sredstava Fonda te uvjeti i način dodjeljivanja sredstava Fonda.

Uz financijske poticaje, predviđene su i regulatorne olakšice, pa je tako člankom 48. Zakona o održivom gospodarenju otpadom (NN 94/13) regulirano da proizvođač otpada koji stvara 200 ili više kg opasnog otpada godišnje na određenoj lokaciji nije dužan izraditi Plan gospodarenja otpadom proizvođača ukoliko posjeduje važeću Izjavu o okolišu sukladno EMAS ili certifikat ISO 14001 norme. Nadalje, Uredbom o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje predviđeno je da prijedlog dodatnih poticaja daje Povjerenstvo za EMAS u okviru Programa za EMAS. Povjerenstvo je interdisciplinarno tijelo čiji članovi imaju biti iz redova stručnjaka središnjeg tijela državne uprave nadležnog za zaštitu okoliša, gospodarstva, poduzetništva i obrta, poljoprivrede te javne ustanove nadležne za prikupljanje, objedinjavanje i obradu podataka o okolišu, zatim javne ustanove nadležne za akreditaciju i normizaciju te pravne osobe s javnim

ovlastima u financiranju zaštite okoliša, kao i samostalnih stručno-poslovnih organizacija i iz redova udruga koje djeluju na području zaštite okoliša.

Dodatno, sukladno Zakonu o javnoj nabavi (NN 90/11, 83/13, 143/13, 13/14), organizacijama kao gospodarskim subjektima omogućeno je dokazati tehničku i stručnu sposobnost za izvršenje ugovora o javnoj nabavi prilaganjem potvrde (certifikata) o sukladnosti s određenim normama za upravljanje okolišem, koje izdaju neovisna tijela za potvrđivanje sukladnosti EMAS, ISO. Sustavi upravljanja okolišem na koje upućuje javni naručitelj trebaju biti potvrđeni od tijela koja udovoljavaju propisima RH, a koji su usklađeni s pravom EU ili hrvatskim normama kojima su prihvaćene europske ili međunarodne norme.

Aktivnosti Europske komisije kao nositelja EMAS sustava

Izazovi poslovanja današnjih organizacija u pogledu zaštite okoliša, učinkovitog korištenja resursa te smanjivanja učinaka na klimu usko su vezani s DOP-om. Strategija EUROPA 2020 (European Commission 2010) daje okvir za rješavanje tih izazova, nudeći EMAS sustav za ekološko upravljanje i neovisno ocjenjivanje kao alat za postizanje konkretnih pozitivnih učinaka u sferi ekonomije koja učinkovito koristi resurse, razvoja društva i u području zaštite i očuvanja okoliša.

Konkretne aktivnosti koje Europska komisija provodi u cilju jačeg promoviranja i uvođenja EMAS-a u poslovanje organizacija su raznovrsne. Osim alata koje razvija u cilju što jednostavnije primjene, kao što su npr. *Emas easy* (Engel, H.W. 2014) za male i srednje organizacije, te EMAS GLOBAL mehanizma (European commission 2012), koji je razvijen sa svrhom primjene EMAS-a u organizacijama koje posluju van okvira EU-a, Europska komisija je izradila vodič za korisnike EMAS-a (European Commission 2013) te Sektorske referentne dokumente (http://ec.europa.eu/environment/emas/documents/guidance_en.htm).

Ti su dokumenti ishodište dobre prakse i uputa za uvođenje EMAS sustava u poslovanje organizacija koje posluju u različitim sektorima, primjerice u sektoru maloprodaje, turizma, graditeljstva i javne uprave. U izradi su sektorski referentni dokumenti za sektore: poljoprivreda - biljna i stočarska proizvodnja, proizvodnja hrane i pića, proizvodnja automobila, proizvodnja elektroničke i električne opreme, proizvodnja gotovih metalnih proizvoda osim strojeva i opreme, gospodarenje otpadom i telekomunikacije.

Osim nagrade EMAS Award, koju Europska komisija jednom godišnje dodjeljuje najboljim EMAS organizacijama, izrađene su i specijalizirane publikacije, kao što su 3 x 3 Good Reasons for EMAS (Hoeve and Weiss 2012) i EMAS logo (Kovacs i sur. 2013). Važno je naglasiti da Strategija EUROPA 2020 prepoznaje EMAS kao dobrovoljni instrument promicanja politike EU-a u segmentu koji se odnosi na primjenu ekoloških kriterija u proizvodnji i uslugama, što se konkretno odnosi na njihovu primjenu u nabavi za najmanje 50% javnih natječaja.

Rasprava

EMAS sustav upravljanja okolišem nudi organizacijama mogućnost optimiziranja poslovnih procesa i osigurava stvaranje dodane vrijednosti proizvodima i uslugama putem ušteda ostvarenih učinkovitim korištenjem resursa i smanjivanjem učinaka na okoliš (smanjenje potrošnje vode, energenata, količine otpada, emisija u zrak). Dodatno, važan segment sustava je i komuniciranje ovih postignuća s poslovnim partnerima, kupcima proizvoda i usluga, javnom državnim i javnom (lokalnom) upravom te s javnosti općenito, što dodatno učvršćuje dobar poslovni rejting doprinoseći komparativnoj prednosti tih organizacija na tržištu. Prilikom javne nabave, a na traženje naručitelja, EMAS certifikat može se uzeti u obzir kao jedan od dokaza tehničke i stručne sposobnosti. Dodatno, EMAS-om je osigurana usklađenost poslovanja organizacije s propisima u području zaštite okoliša, a za organizacije registrirane u Registar EMAS predviđane su regulatorne olakšice te financijski poticaju sukladno propisima i ovlastima institucija koje ih definiraju, odnosno dodjeljuju. EMAS logotip je vizualni alat koji osigurava prepoznatljivost organizacije predane poboljšanju svoje ekološke učinkovitosti. Kompetitivna prednost ovih organizacija na tržištu osigurana je i promoviranjem organizacija koje su registrirane u nacionalnim registrima EMAS te u registru EMAS Europske unije. Putem javno objavljene Izjave o okolišu i EMAS loga organizacije šalju snažna poruka potrošačima i poslovnim partnerima o transparentnosti i odgovornosti prema okolišu i resursima koje koristi, a uvidom u nacionalni i europski Registar EMAS moguće je dobiti uvid u dodatne informacije o organizaciji. Dodatno, praksa je pokazala da aktivno uključivanje i edukacija zaposlenih doprinosi poboljšanju odnosa među zaposlenicima te rastu kredibiliteta u javnosti.

Učinak poduzeća na društvo, a time i na okoliš, proizlazi iz načina na koje se poduzeće ponaša. Globalni društveni i ekonomski trendovi stvaraju sve jaču spregu između DOP-a i sustava upravljanja okolišem. DOP, kao inicijativa UN-a Global Compact podijeljena je u četiri područja: ljudska prava, radna prava, okoliš i borba protiv korupcije (United Nations 2008). U području okoliša tri su načela DOP-a: podupiranje pristupa predostrožnosti izazovima na području okoliša, pokretanje inicijative radi promicanja veće odgovornosti prema okolišu te poticanje razvoja i širenje ekološki prihvatljivih tehnologija (Eterović i sur. 2005). Poznato je da EMAS slovi kao dobrovoljan i pouzdani sustav upravljanja i izvješćivanja, koji pruža podršku praksi DOP-a. Posljedično, sve je više organizacija koje su svjesne činjenice da dobro socijalno i ekološko upravljanje stvara pozitivnu sliku organizacije, što rezultira smanjenjem troškova i stvaranjem novih poslovnih prilika.

Literatura

1. European Commission (2013). COMMISSION DECISION of 4 March 2013 establishing the user's guide setting out the steps needed to participate in EMAS, under Regulation (EC) No 1221/2009 of the European Parliament and of the Council

on the voluntary participation by organizations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS) (2013). Official Journal 76, 1-39.

2. European Commission (2010). COMMUNICATION FROM THE COMMISSION EUROPE 2020 A European strategy for smart, sustainable and inclusive growth, COM (2010). European Commission, Brussels.
3. Engel, H.W. (2014). EMAS "easy" for Small and Medium Enterprises. http://ec.europa.eu/environment/emas/index_en.htm (pristupljeno dana: 31.07.2014.)
4. European commission (2012). Emas Global – Superior Environmental Management Worldwide. European Commission Publication Office.
5. Hoeve, R.J., Weiss, D. (2012). 3 x 3 Good Reasons for EMAS. Publication Office of the European Union, Luxemburg.
6. ISO 14001:2004 (2004). Environmental management systems - Requirements with guidance for use. International Organization for Standardization, Geneva, Switzerland.
7. Kovacs, P., Moosmayer, V., Zippel, E., Lodigiani, M., Koch, C. (2013). The EMAS logo, Umwelt Gutachter Ausschuss, Berlin.
8. Eterović, H., Kurešević, E., Kocijan, A. (2005.) Okoliš - Ulažite u buduće generacije“ Priručnik za društveno odgovorno poslovanje, United Nations Development Programme, Zagreb, svezak 6.
9. United Nations (2008). The Practical Guide to the United Nations Global Compact Communication on Progress (COP). United Nations Global Compact Office, New York.
10. Uredba (EZ) br. 1221/2009. Europskog Parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustavu Zajednice za ekološko upravljanje i reviziju (sustav EMAS) i ukidanju Uredbe (EZ) br. 761/2001. i Odluka Komisije 2001/681/EZ i 2006/193/EZ (2009). Službeni list 342, 1-45.
11. Uredba o dobrovoljnom sudjelovanju organizacija u sustav EMAS (2014). Narodne novine 77
12. Zakonu o javnoj nabavi (2011). Narodne novine 90
13. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnoj nabavi (2013). Narodne novine 83
14. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o javnoj nabavi (2013). Narodne novine 143

15. Zakon o održivom gospodarenju otpadom (2013). Narodne Novine 94

16. Zakon o zaštiti okoliša (2013). Narodne novine 80